

Communicatie, Lesboek 2

Een vlotte babbel hebben dat is fijn, maar niet voldoende voor een goed gesprek of het geven van een begrijpelijke les. Veelzeggende communicatie is meer dan alleen praten. Wat wil je precies zeggen? De invloed van lichaamstaal wordt behandeld. We geven handvaten voor wenselijk gedrag, hoe ga je met elkaar om? Hoe benader je problemen? Ben je flexibel, vasthoudend, kan je luisteren? Klantrelationele, sociale en instructievaardigheden worden één voor een helder onder woorden gebracht.

Leerlijn niveau II

Van... hoe sta je er bij = Nonverbale vaardigheden, via wie je bent en wat je kunt, wilt en doet, naar ... omgaan met elkaar en het geven van een duidelijke les.

Leerlijn niveau III

Verschillende (Lesboek overschrijdende) opdrachten om in de praktijk uit te voeren; het geven van een presentatie, het communiceren en organiseren van een activiteit

Leerdoel

De student leert zijn/ haar zwakke en sterke kanten kennen, leert wat kijken en luisteren betekent. De student wordt gemotiveerd om zichzelf te verbeteren.

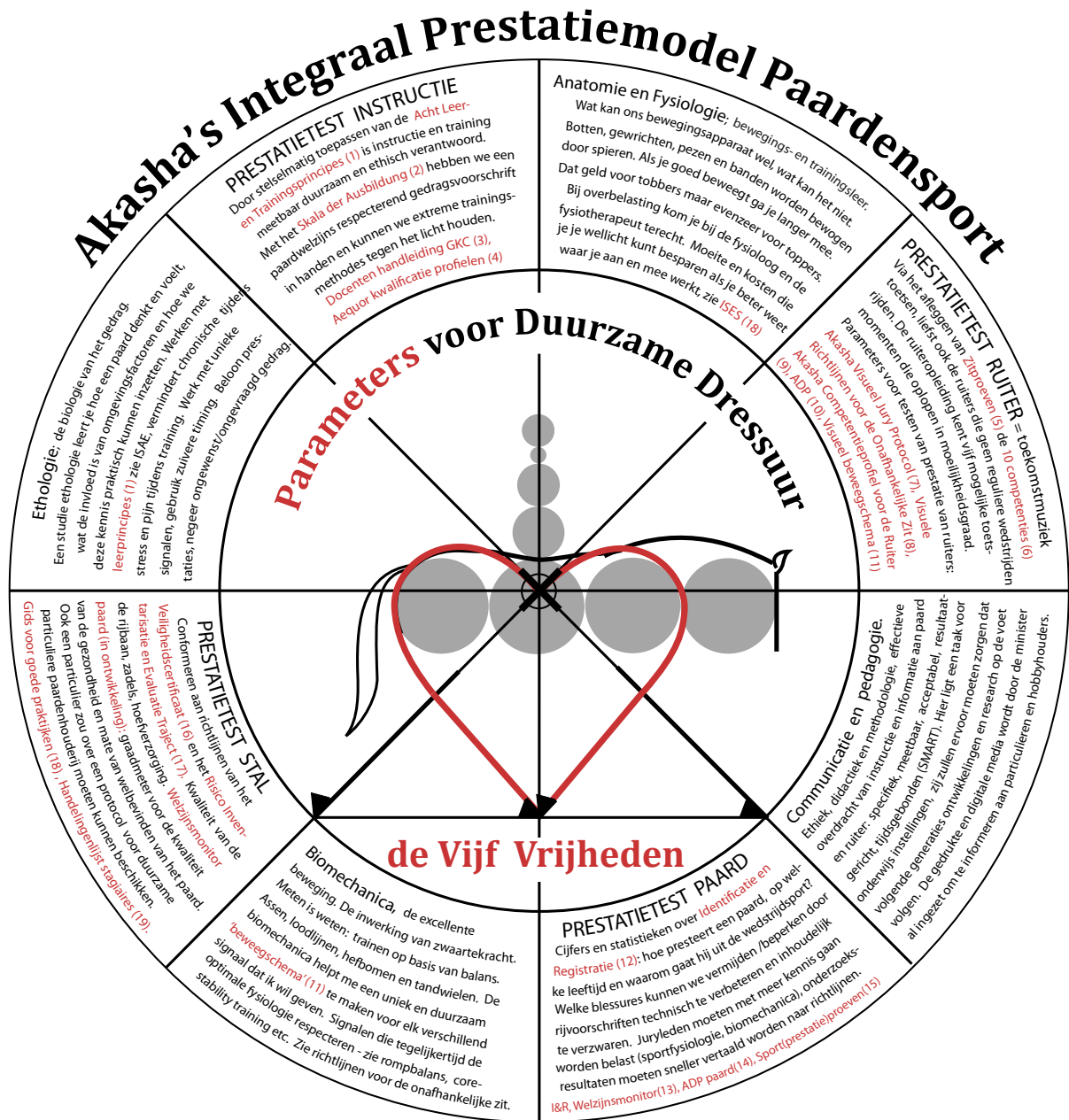
Student

Dit Lesboek bestaat grotendeels uit kenniskaarten. De leerling moet grotendeels op 'eigen kracht' leren met behulp van deze kaarten. Het Lesboek communicatie bevat kennis kaarten voor de student niveau II en III, alsmede documenten voor evaluatie opdrachten voor de student niveau III

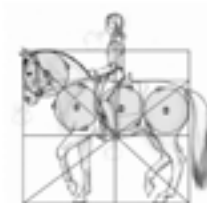
C 0.00 Integraal Prestatiemodel Paardensport
Bijlage

C 0.00 Akasha Rijkunst
Expertkaart

Akasha College & Manege Gassel Molenakker 11a
5438 NE Gassel NB
www.lesboekenpaard.nl
www.paardwelzijn.nl
www.horsewelfare.com
secretariaat@lesboekenpaard.nl

Akasha College, onder leiding van Anne Muller, is initiatiefnemer achter het ontwerp en de ontwikkeling van onder ander Lesboeken Paard. Het Akasha Manege deel is sinds 2019 zelfstandig: eigenaar Maaïke de Jeu, dochter van Anne Muller.

De Lesboeken Paard zijn er door ons... maar voor ons allemaal!

Anne heeft zich, sinds de oprichting van haar school in 1995, gespecialiseerd in “de zit van de ruiter” en het “welzijn van (manege) paarden tijdens het werk”. Anne Muller is auteur van drie boeken; “Basis Rijkunst, wat beweegt de ruiter” (2004) en “Duurzame Dressuur, pleidooi van een Instructeur” (2010). Met Machteld van Dierendonck (zie Expertkaart in Lesboek Ethologie) schreef zij: WOW, Rijden op een Beloning, (uitgeverij Mediaboek). De WOW poster die gemaakt werd naar aanleiding van dit boek werd door de International Society for Equitation Science Anne bekroond met de eerste prijs in de 2018 internationale postercompetitie. WOW vertaalt moeilijke wetenschappelijke zaken over paardwelzijn naar begrijpelijke beelden en uit te voeren opdrachten. Akasha College is initiatiefnemer en de drijvende kracht achter de ontwikkeling en realisatie van de Lesboeken Paard en de 10 punten voor WOW, Werken aan Optimaal paard Welzijn. Zie www.paardwelzijn.nl. Daar vindt je meerdere pakketten met leermiddelen (ook voor lesgevers) over het correct toepassen van wetenschappelijke inzichten over correct trainen en het borgen van het welzijn van het paard. Voor alle leeftijden en alle niveaus.

Lessen, cursussen en opleidingen

Zie www.paardwelzijn.nl voor onder andere de 2- jarige CRKBO geregistreerde post instructeurs parttime beroepsopleiding bij Akasha College: de WOW Zitcoach.

De Lesboeken Paard als “collectief geheugen” van de moderne paardenhouderij.

De Lesboeken Paard verbindt oude inzichten met nieuwe technieken, verbindt de theorie met de praktijk. De Lesboeken Paard bevat honderden “Kennis, Instructie en Praktijkaarten” over elk mogelijk onderwerp en elke denkbare taak. Voor houders, docenten en studenten een uniek, interactief naslagwerk. De Lesboeken Paard ontzorgen onderwijs- bieders en praktijkbegeleiders.

Delen is het nieuwe hebben...

De doorsnee paardenhouder is “eigenwijs”. Deze doet en laat dat wat hij/zij zelf het beste vindt. Niet één mening zal of moet de betere zijn. De Lesboeken Paard willen deze kennis bundelen, bijeen te brengen. Optie A of liever optie B, als u het weet mag u het zeggen...

C 0.00 Akasha Rijkunst
Expertkaart

We hopen dat een ieder zich vrij voelt wanneer gewenst een eigen bijdrage aan te leveren. Uitgewerkte bijdrages kunnen ter toetsing aan de richtlijnen, worden aangeleverd bij de redactie onder vermelding van "Optie B, Bijdrage Lesboeken Paard".

De Lesboeken Paard zijn klaar voor de toekomst. De Lesboeken Paard geven een theoretisch antwoord op hoe we het welzijn van de paarden zouden kunnen borgen tijdens training.

Van voor....

De samenstellers wensen de lezers van de Lesboeken Paard en hun paarden veel plezier bij het in de praktijk toepassen van de Kennis, Instructie en Praktijkkarten.

Ontwerp en ontwikkeling: Anne Muller = Akasha Rijkunst

Tekstregie en coördinatie realisatie, eindredactie Project Lesboeken Paard, Integraal Prestatiemodel Paardensport en de diverse onderwijstools w.o. de Les Traject Planner. Alsmede verantwoordelijk voor het tot stand komen van de Boeken: Communicatie, Paarden Trainen, Instructie, Lesgeven, Begeleiden Sporter en Algemene Paardenkennis.

Co- auteurs en ondersteunende experts

Angela Maasakker: Diverse boeken en handelingen waar onder AO, VLW, N&R, eindredactie

Ristin Olthof: Ethologie, gedragsleer en monitoren paard, Voeding

Machteld van Dierendonck: Ethologie, Trainingsprincipes, WOW, Werken aan Optimaal paard Welzijn (alle onderwerpen)

Britt van Looveren: Gezondheid Paard

Simone Kritsen: EHBO humaan

Aletta Stamhuis: Huishouding en onderhoud

Nadia de Leeuw: Fokkerij, secretariaatswerkzaamheden

Astrid Hamelinck: Algemene zaken en Gezondheid Paard

Illustraties,

Anne Muller, Pascale Nales: pn-design

Vormgeving, webdesign, webmaster

Pascale Nales: pn-design

Foto's

Angela Maasakker, Maaike de Jeu, Hayley Pijnman, Nadia de Leeuw, Renee Meijerink, Anne Muller en anderen.

DTP

Katja van der Heijden

De realisatie van www.lesboekenpaard.nl werd mede mogelijk gemaakt door:

Machteld van Dierendonck, Atjan Hop, Peter Weijnen, Inge van Soest, Hanneke Hazeveld, Maïke

C 0.00 Akasha Rijkunst
Expertkaart

Hubers, Maaïke de Jeu, docenten en leerlingen van Helicon Nijmegen, Louis Reijnierse (team Scalda Goes), de AZHC coaches: Helen Admiraal, Talitha Levering, Simone Kritsen, Yoke Timmermans, Jolande Das, Anita Siks, Monique Denkers (i.m.), Rob Voort, Aletta Stamhuis, Alies Wanders, Astrid Hoppenbrouwers.

Meer inhoudelijke en secretariaat bijdrages zijn onder meer geleverd door

Christa Seekers, Anne Eigenraam, Hayley Pijnman, Evi Hartendorp, Mirjam Hakkesteege, Saskia Pilanen,

Akasha wil met name deze mensen bedanken voor de niet aflatende steun, de deskundige (vrijwillige) bijdrages en vooral voor alle, op het juiste moment, gestelde vragen!!!

Inhoud

C 0.00 Integraal Prestatiemodel Paardensport

Bijlage 12

C 0.00 Akasha Rijkunst

Expertkaart

13

- 13 De Lesboeken Paard zijn er door ons... maar voor ons allemaal!
- 13 Lessen, cursussen en opleidingen
- 14 Van voor....
- 14 Ontwerp en ontwikkeling: Anne Muller = Akasha Rijkunst
- 14 Co- auteurs en ondersteunende experts

C 0.01 Evaluatiekaart Student

Onderdeel van Competenties en persoonlijke vaardigheden

16

C 0.02 Evaluatie praktijk, de K!P en EI vragen!

Onderdeel van Competenties en persoonlijke vaardigheden

21

C 0.03 Evaluatiekaart voor docent doeleinden,

Onderdeel van Competenties en persoonlijke vaardigheden

22

C 01.00 Doel en didactisch plan Lesboeken Paard

25

C 01.01 Communicatie model

onderdeel van Doel en didactisch plan

27

C 01.02 Didactisch model

onderdeel van Doel en didactisch plan

29

C 01.03 Wat, wie, waarmee

onderdeel van Doel en didactisch plan

30

C 01.04 4 Taakgebieden

onderdeel van Doel en didactisch plan

32

- 32 4 Taakgebieden in 15 boeken
- 32 Boeken die te maken hebben met stal(management)
- 32 Boeken die te maken hebben met paard(management)
- 33 Boeken en kaarten die te maken hebben met ruiter(management)
- 33 Boeken die te maken hebben met lesgeven

C 01.05 Ethiek, normen en waarden

onderdeel van Doel en didactisch plan

34

C 01.06 Complexiteiten, onderdeel van Doel en didactisch plan	36
C 02 Het lesmodel onderdeel van Richtlijnen voor de Instructeur	41
41 Prestatie-indicator uit het kwalificatie Dossier Paard	
41 Richtlijnen voor de Instructeur, het lesmodel	
C 02.01 Kunnen = Eigen Vaardigheden onderdeel van Richtlijnen voor de Instructeur	45
C 02.02 Begrijpen = kennis en inzicht onderdeel van Richtlijnen voor de Instructeur	47
C 02.03 Willen = motivatie onderdeel van Richtlijnen voor de Instructeur	49
C 02.04 Doen = voorbeeldgedrag onderdeel van Richtlijnen voor de Instructeur	51
C 03 Waar staat een instructeur onderdeel van Richtlijnen voor de Instructeur	53
C 04 Vaardigheden en competenties	58
C 05 Verbale en non-verbale communicatie	60
61 Non-verbale paardentaal	
61 Mogelijke interacties	
C 05.01 Zelfpresentatie en lichaamstaal onderdeel van code C 05	64
C 05.02 Sprekende houding en beweging onderdeel van code C 05	66
66 Lichaamstaal	
66 Sprekende bewegingen	
C 05.03 Gezichts-expressie en handgebaren onderdeel van code C 05	68
C 05.04 Oogcontact onderdeel van code C 05	70

C 06 Stemgebruik	71
C 06.01 Stemgebruik herkennen en sturen onderdeel van C 06	73
73 Wat kan er aan een stem veranderen:	
C 06.02 Woordkeuze onderdeel van C 06	74
74 Woordkeuze: je taalgebruik sturen	
C 06.03 Spreektempo onderdeel van C 06	76
C 06.04 Articuleren onderdeel van C 06	77
C 06.05 Intonatie en toonhoogte onderdeel van C 06	78
C 06.06 Luidheid onderdeel van C 06	79
C 06.07 Timing onderdeel van C 06	80
80 Als je een spreekbeurt geeft	
80 In training	
C 06.08 Ademen tijdens het spreken onderdeel van C 06	82
C 07 Algemene persoonlijke competenties	84
C 08 Doen schutblad voor printversie	86
C 08.01 Echtheid onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	87
C 08.02 Contact maken onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	89
C 08.03 Interesse en Inleven onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	91
91 Inleven	

C 08.04 Leiding aanvaarden onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	93
C 08.05 Voorbeeldgedrag onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	95
C 08.06 Instructies en procedures opvolgen onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	96
C 08.07 Representatief onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	98
C 08.08 Effectief handelen onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	100
C 08.09 Problemen doormelden onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	101
C 08.10 Vakdeskundigheid onderdeel van Alg. pers. competenties Doen 102 Vakdeskundigheid ontwikkelen en toepassen	102
C 08.11 Vasthoudend, doorzettingsvermogen onderdeel van Alg. pers. competenties Doen	103
C 09 Begrijpen schutblad voor printversie	104
C 09.01 Proactief handelen onderdeel van code C 09	105
C 09.02 Efficiënt en zorgvuldig werken onderdeel van code C 09	106
C 09.03 Oplossingsgericht werken onderdeel van code C 09	107
C 09.04 Breed inzetbaar onderdeel van code C 09	108
C 09.05 Vragen stellen onderdeel van code C 09	109

C 10 Willen schutblad voor printversie	111
C 10.01 Integriteit onderdeel van Alg. pers. competenties Willen	112
C 10.02 Mentaliteit onderdeel van Alg. pers. competenties Willen	114
C 10.03 Geduld onderdeel van Alg. pers. competenties Willen	115
C 10.04 Suggesties aandragen, initiatief tonen onderdeel van Alg. pers. competenties Willen	116
C 10.05 Oplossingsgericht werken onderdeel van Alg. pers. competenties Willen	118
C 10.06 Ambitie onderdeel van Alg. pers. competenties Willen	120
C 11 Kunnen schutblad voor printversie	122
C 11.01 Aanpassingsvermogen onderdeel van Alg. pers. competenties Kunnen	123
C 11.02 Besluitvaardigheid onderdeel van Alg. pers. competenties Kunnen	124
C 11.03 Durf onderdeel van Alg. pers. competenties Kunnen	125
C 11.04 Stressbestendigheid onderdeel van Alg. pers. competenties Kunnen	127
C 11.05 Focus/ concentratie onderdeel van Alg. pers. competenties Kunnen	129
C 12 Sociaal, klant relationeel vaardig schutblad voor printversie	131
C 12.01 Leerling/ klantgerichtheid onderdeel van code C 12	132

C 12.02 Samenwerken onderdeel van code C 12	134
C 12.03 Sociabiliteit onderdeel van code C 12	136
C 12.04 Sensitiviteit onderdeel van code C 12	137
C 12.05 Flexibel gedrag onderdeel van code C 12	139
C 12.06 Aanpassingsvermogen onderdeel van code C 12	140
C 12.07 Individugericht leiderschap onderdeel van code C 12	141
C 12.08 Groepsgericht leiderschap onderdeel van code C 12	143
C 12.09 Overtuigingskracht onderdeel van code C 12	145
C 12.10 Informeren onderdeel van code C 12	147
C 12.11 Begeleiden van stagiaires/ vrijwilligers onderdeel van code C 12	148
C 12.12 Begeleiden derden onderdeel van code C 12	149
C 13 Instructie vaardigheden schutblad voor printversie	150
150 Prestatie-indicator:	
C 13.01 Optreden/ presentatie onderdeel van Instructie vaardigheden	151
151 Vakdeskundigheid ontwikkelen en toepassen	
C 13.02 Mondelinge uitdrukingsvaardigheid onderdeel van Instructie vaardigheden	153

C 13.03 Feedback positief brengen onderdeel van Instructie vaardigheden	154
C 13.04 Feedback ontvangen/ verwerken onderdeel van Instructie vaardigheden	155
C 13.05 Horen/ luisteren onderdeel van Instructie vaardigheden	156
C 13.06 Zien/ observeren onderdeel van Instructie vaardigheden	158
C 13.07 Signaleren onderdeel van Instructie vaardigheden	160
C 13.08 Analyseren onderdeel van Instructie vaardigheden	161
C 13.09 Registreren onderdeel van Instructie vaardigheden	162
C 13.10 Prioriteiten stellen onderdeel van Instructie vaardigheden	163
C 13.11 Planning onderdeel van Instructie vaardigheden	164
C 13.12 Instrueren onderdeel van Instructie vaardigheden	165
C 13.13 Delegeren/ aansturen onderdeel van Instructie vaardigheden	166
C 13.14 Coördineren/ voortgang bewaken onderdeel van Instructie vaardigheden	167
C 13.15 Beïnvloeden/ motiveren onderdeel van Instructie vaardigheden	168
C 13.16 Uitleg geven/ begrijpelijk maken onderdeel van Instructie vaardigheden	169
169 Leerpunten voor de instructeur voor het geven van uitleg	
169 Begrijpelijk maken	

C 13.17 Controleren onderdeel van Instructie vaardigheden	171
C 13.18 Rapporteren onderdeel van Instructie vaardigheden	172
C 13.19 Overleggen onderdeel van Instructie vaardigheden	173
C 13.20 Evalueren onderdeel van Instructie vaardigheden	174
C 13.21 Adviseren onderdeel van Instructie vaardigheden	175

